

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

Силабус навчальної дисципліни
«Гігієна у фармації»

Обсяг навчальної дисципліни	Загальна кількість годин на дисципліну: 90 годин, 3 кредити ЄКТС
Дні, час, місце проведення навчальної дисципліни	За розкладом занять. Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я Одеса, вул. Пастера 11.
Викладач	Д.мед.н з.д.н.т професор Бабієнко Володимир Володимирович завідувач кафедри, д.мед.н доцент Коболєв Євген Володимирович, ст. викладач Рожнова Анастасія Михайлівна завуч кафедри, ст.викладач Шанигін Антон Вікторович
Контактна інформація	Довідки за телефонами: Рожнова Анастасія Михайлівна, завуч кафедри 0931010117 E-mail: anastasiia.rozhnova@onmedu.edu.ua Очні консультації: з 14.00 до 17.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи Онлайн- консультації: з 16.00 до 18.00 кожного четверга, з 9.00 до 14.00 кожної суботи за попередньою домовленістю. Посилання на онлайн - консультацію надається кожній групі під час занять окремо.

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі здобувачами буде здійснюватися аудиторно (очно).

Під час дистанційного навчання комунікація здійснюється через платформу Microsoft Teams, а також через листування електронною поштою, месенджером Telegram(через створені групи для кожної групи, окремо через старосту групи).

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет вивчення дисципліни - вивчення впливу зовнішнього середовища на стан здоров'я і працездатність людей; наукове обґрунтування і розробка гігієнічних норм, правил і заходів щодо оздоровлення зовнішнього середовища й усуненню шкідливо діючих факторів; наукове обґрунтування і розробка гігієнічних нормативів, правил і заходів щодо підвищення опірності організму до можливих шкідливих впливів навколишнього середовища з метою поліпшення здоров'я і фізичного розвитку, підвищення працездатності.

Мета дисципліни: вивчення теоретичних основ профілактичної медицини, зокрема гігієни та екології, як наук, які є базисом профілактичної складової професійного світогляду фахівця напряму підготовки «Фармація»; опанування здобувачами необхідних знань, умінь, дій, цільових завдань, навичок, які відповідають кінцевим цілям вивчення навчальної дисципліни відповідно до Стандарту вищої освіти України.

Завдання дисципліни:

- Закладення теоретичних основ гігієни та екології, як наук (термінологія, закони, методи, принципи гігієнічного нормування. Нормативно-методичне забезпечення застосування профілактичних заходів) та відпрацювання практичних навичок щодо: профілактики захворювань інфекційного та неінфекційного походження у відповідності до основ чинного законодавства України;
- Опанування лабораторних методів дослідження (органолептичні, фізичні, хімічні, біологічні, бактеріологічні методи);

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

- Використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини, загартування організму тощо.

Очікувані результати:

За результатами вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні

Знати:

- методи профілактики захворювань, методи лабораторних досліджень навколишнього середовища, нормативно-правові основи Санітарного законодавства.

Вміти:

- надавати відповідну санітарно-гігієнічну оцінку за результатами лабораторних досліджень факторів мікроклімату,
- оцінювати якість води за результатами хімічних та мікробіологічних досліджень

Проводити:

- оцінку фізичного розвитку дітей та підлітків за результатами антропометричних досліджень,
- профілактичні санітарно-гігієнічні заходи по боротьбі з ВЛІ,
- люксеметрію рівня природного і штучного освітлення приміщень різного призначення,
- відбір проб води на хімічні та мікробіологічні показники,
- хімічний аналіз молочної продукції на предмет фальсифікації,
- оцінку раціону харчування різних вікових груп на відповідність встановленим нормативам,
- хімічне, органолептичне, бактеріологічне дослідження якості продуктів харчування та води,
- профілактику професійних захворювань та отруєнь,
- Визначати біодозу ультрафіолетового випромінювання використовуючи прилад Горбачова.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми навчання:

Дисципліна буде викладатися у формі семінарських занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Лекції: інтерактивні лекції, аналітичні обговорення, робота з нормативними актами.

Семінарські заняття: словесні (бесіда); наочні (мультимедійні презентації, схеми, таблиці).

Самостійна робота: передбачає підготовку до кожного семінарського заняття, самостійного вивчення певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять / самостійне опанування матеріалу за темами.

Зміст навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Методи гігієнічних досліджень. Структура санітарної організації України. Санітарне законодавство. Запобіжний і поточний санітарний нагляд. Визначення гігієни, її мета, задачі, зміст, зв'язок з іншими науками. Профілактична спрямованість вітчизняної медицини, профілактика громадська та особиста, первинна, вторинна та третинна, визначальні пріоритети. Значення знань гігієни для формування професійного мислення та практичної діяльності лікарів різних фахів.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

Поняття про методологію як вчення про наукове пізнання дійсності. Основи методології гігієни: загально філософські закони та категорії, їх використання в гігієні. Закони (постулати) гігієни, їх сутність, роль найбільш визначних вітчизняних вчених-гігієністів для їх наукового обґрунтування, тлумачення і практичного використання. Методи та методики гігієнічних досліджень, їх класифікація. Методи вивчення стану навколишнього середовища і його гігієнічної оцінки, методи вивчення впливу навколишнього середовища на здоров'я. Специфічні методи гігієнічних досліджень. Форми гігієнічного експерименту. Основний понятійний апарат гігієни та екології. Визначення та тлумачення понять: здоров'я, хвороба, рівень здоров'я, навколишнє середовище, зовнішнє середовище, біосфера, ноосфера, шкідлива речовина, шляхи дії шкідливих речовин на організм: ізольована, комбінована, комплексна та поєднана.

Поняття про гігієнічний норматив, його різновиди, об'єкти, що підлягають нормуванню, значення у проведенні профілактичних заходів. Принципи гігієнічного нормування: фізіолого -гігієнічний підхід (пріоритет медичних показань), диференціація біологічних відповідей, розподіл об'єктів санітарної безпеки, врахування можливих несприятливих наслідків, пороговості, залежності ефекту від концентрації (дозы) та часу дії, лабораторного експерименту, агравації, відносності нормативу. Наукові заклади та установи, що здійснюють гігієнічне нормування. Гігієнічне значення складових біосфери (атмосфери, гідросфери, літосфери).

Санітарія як галузь практичної діяльності в системі охорони здоров'я. Різновиди санітарії. Санітарно-епідеміологічна служба-державна та відомча, її структура в Україні та в інших країнах. Санітарно-епідеміологічна станція як провідний заклад практичної діяльності в галузі профілактичної медицини, її структура та різновиди. Санітарний лікар як провідний фахівець санітарно-епідеміологічної служби, основні форми та методи роботи санітарних лікарів.

Запобіжний державний та відомчий санітарний нагляд, його сутність та основні етапи в процесі планування, забудови та реконструкції об'єктів, впровадження нових технологій, матеріалів та виробів з них. Поточний державний та відомчий санітарний нагляд. Основи санітарного законодавства, його найважливіші елементи та значення для реалізації профілактичних заходів. Зв'язок санітарно-епідеміологічної та лікувально-профілактичної служб, їх спільна робота в сфері збереження і зміцнення індивідуального та популяційного здоров'я.

ТЕМА № 2. Методика визначення та гігієнічна оцінка температури, вологості і їх впливу на теплообмін. Дослідження барометричного тиску.

Гігієнічне значення температури повітря та радіаційної температури, їх вплив на тепловіддачу організму. Методи дослідження температури повітря, просторового і часового температурного режиму приміщень різного призначення. Гігієнічне значення вологості повітря, її вплив на тепловіддачу організму. Методи дослідження вологості повітря (психрометрія і гігрометрія). Гігієнічні вимоги до вологості повітря в приміщеннях різного призначення.

Способи оптимізації температурно-вологісного режиму приміщень. Гігієнічне значення опалення приміщень, його види. Гігієнічні вимоги до опалення приміщень різного призначення. Гігієнічне значення атмосферного тиску. Барометрія.

ТЕМА № 3. Методика визначення та гігієнічна оцінка природного та штучного освітлення приміщень.

Гігієнічне значення природної та штучної освітленості приміщень. Методи визначення показників природної освітленості приміщень (світлового коефіцієнту, кута падіння світлових променів на робоче місце, кута отвору, коефіцієнта природної освітленості).

Гігієнічні вимоги до природної та штучної освітленості приміщеннях аптек і хіміко-фармацевтичних підприємств. Види штучного освітлення приміщень. Методи дослідження штучної освітленості (об'єктивні та розрахункові). Гігієнічні вимоги до штучної

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

освітленості в приміщеннях аптек і хіміко-фармацевтичних підприємств.

ТЕМА № 4. Методика визначення та гігієнічна оцінка ультрафіолетової та інфрачервоної складових сонячного спектра, використання їх у лікувальних та профілактичних цілях. Фізичні основи випромінювання Сонця. Поняття про сонячну активність, “сонячний вітер”, міжпланетне магнітне поле. Взаємодія сонячної радіації з магнітосферою і атмосферою Землі. Значення озонового шару атмосфери, озоніві “дірки”. Сонячний спектр на верхній межі атмосфери та на земній поверхні. Вплив сонячної активності на біосферу та здоров'я людини.

Гігієнічне значення інфрачервоного випромінювання Сонця, патологія, що викликається надмірною його дією, її профілактика. Інфрачервоне випромінювання штучного походження та використання його в медицині, прилади для визначення.

Гігієнічне значення видимого випромінювання Сонця та використання його в медицині, прилади для визначення.

Гігієнічне значення ультрафіолетового випромінювання Сонця та використання його в медицині, прилади для визначення. Біогенна та абіогенна дія ультрафіолетового опромінення. Недостатнє та надмірне ультрафіолетове опромінення, їх негативний вплив на організм. Поняття про еритемну та профілактичну дозу ультрафіолетового опромінення. Штучні джерела ультрафіолетового випромінювання та їх порівняльна гігієнічна характеристика. Використання природної та штучної ультрафіолетової радіації для профілактики захворювань людини, профілактики шкідливого впливу фізичних, хімічних та біологічних чинників.

ТЕМА №5. Визначення вуглекислого газу як непрямого показника антропогенного забруднення повітря приміщень.

Гігієнічне значення вуглекислого газу як непрямого показника антропогенного забруднення повітря приміщень. Гігієнічні норми вмісту CO₂ в повітрі приміщень різного призначення. Методика визначення вуглекислого газу та розрахунку ефективності вентиляції приміщень за його вмістом.

ТЕМА № 6. Методи дослідження та гігієнічна оцінка руху атмосферного повітря, побудова рози вітрів. Визначення ефективності природної та штучної вентиляції приміщень.

Гігієнічне значення швидкості руху повітря, вплив на тепловіддачу організму. Методи дослідження швидкості руху повітря (анемометрія і кататермометрія). Гігієнічні вимоги до швидкості руху повітря у приміщеннях аптек і хіміко-фармацевтичних підприємств. Види вентиляції. Поняття про кратність повітрообміну. Дослідження ефективності вентиляції за швидкістю руху повітря.

Гігієнічні вимоги до вентиляції приміщень аптек і хіміко - фармацевтичних підприємств. Роза вітрів, її гігієнічне значення.

ТЕМА № 7. Дослідження та гігієнічна оцінка якості питної води. Гігієнічна оцінка питної води за даними лабораторного аналізу.

Гігієнічна оцінка аналізу питної води за даними органолептичних, хімічних, епідеміологічних показників, а також показників радіаційної безпеки та фізіологічної повноцінності якості води. Гігієнічні вимоги до якості питної води при організації централізованого та децентралізованого господарсько-питного водопостачання (Державні санітарні правила і норми “Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною” від 12 травня 2010 року № 400).

ТЕМА № 8. Методи покращення якості питної води. Способи хлорування питної води. Гігієнічне значення загальних методів покращення якості води: відстоювання, коагуляція, фільтрація. Спеціальні методи покращення (кондиціонування) якості води. Фізичні та хімічні методи знезараження води.

Порівняльна гігієнічна характеристика різних видів хлорування води. Методика звичайного хлорування води (за хлорпотребою). Гігієнічне значення та методика визначення залишкового хлору у водопровідній воді.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

ТЕМА № 9. Методи визначення енерговитрат людини та її потреб в основних харчових речовинах.

Енергетичні витрати організму, складові сумарних добових витрат енергії людини, енергетичний баланс. Групи фізичної активності працездатного населення. Поняття про коефіцієнт фізичної активності. Рекомендовані величини потреб в енергії та харчових речовинах для різних груп населення України (1999). Методика визначення (розрахункові методи) середньодобових енерговитрат (ВООЗ, 1986) та індивідуальних потреб в основних харчових речовинах і енергії, особливості визначення добової потреби в енергії для дітей і людей похилого віку.

ТЕМА №10. Методика визначення та гігієнічна оцінка харчового статусу людини. Поняття про харчовий статус організму. Методика вивчення та оцінка харчового статусу. Методика об'єктивного обстеження пацієнта для вивчення і оцінки харчового статусу. Аліментарні та аліментарно-залежні захворювання. Білкова, білково-енергетична, вітамінна недостатність, мікроелементози, аліментарне ожиріння. Причини їх виникнення. Профілактика. Втрати вітамінів при холодній та тепловій кулінарній обробці.

ТЕМА № 11. Профілактика харчових отруєнь.

Визначення поняття харчове отруєння. Класифікація харчових отруєнь.

Харчові токсикоінфекції, етіологія, патогенез, профілактика.

Бактеріальні токсикози. Ботулізм, етіологія, патогенез, профілактика.

Стафілококовий токсикоз, етіологія, патогенез, профілактика.

Харчові отруєння немікробної природи. Значення харчових ланцюгів в міграції токсичних і радіоактивних речовин з різних об'єктів навколишнього середовища до організму людини. Значення залишкових кількостей хімічних речовин в харчових продуктах. Профілактика харчових отруєнь мікробної, немікробної природи та нез'ясованої етіології, обов'язки лікаря при розслідуванні харчових отруєнь та в їх профілактиці.

Роль аерогенних, гнійних захворювань, здорового носійства збудників кишкових інфекцій серед персоналу харчоблоків у виникненні харчових отруєнь мікробної природи та інфекцій.

ТЕМА № 12. Методика гігієнічної оцінки важкості, напруженості, шкідливості та небезпечності праці.

Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Вплив фізичної та розумової праці на організм, втоми та перевтоми. Ергонометричні, фізіологічні, психофізіологічні показники важкості та напруженості праці, методи їх визначення, гігієнічна оцінка праці за ступенем важкості та напруженості. Гігієнічні вимоги до організації праці та відпочинку, робочого місця, робочої пози, заходів профілактики втоми та перевтоми робітників різних спеціальностей, та зокрема спеціалістів з клінічної фармації. Класифікація шкідливих і небезпечних чинників виробничого середовища. Професійні захворювання. Гігієнічна оцінка праці за ступенем шкідливості та небезпечності.

ТЕМА №13. Методика гігієнічної оцінки фізичних факторів виробничого і навколишнього середовища та реакції організму на їх вплив.

Фізичні фактори виробничого і навколишнього середовища. Вплив шуму на організм.

Методи дослідження часових характеристик, спектрального складу та інтенсивності різних видів шуму. Гігієнічні вимоги до шумового режиму комунальних і промислових об'єктів.

Вплив вібрації на організм. Методи дослідження інтенсивності вібрації різного походження.

Гігієнічні норми вібрації на об'єктах комунального і промислового призначення. Вплив на організм і методи дослідження електромагнітних полів різних частотних діапазонів.

Заходи профілактики шкідливого впливу шуму, вібрації і електромагнітних полів на

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

організм.

ТЕМА №14. Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів.

Методика контролю протирадіаційного захисту персоналу і радіаційної безпеки пацієнтів.

Іонізуючі випромінювання як чинник навколишнього середовища, їх джерела: природні, техногенно-підсилені природного походження, індустріальні. Іонізуючі випромінювання, що використовуються в медицині та фармації їх джерела.

Класифікація іонізуючих випромінювань за природою та походженням. Якісні та кількісні характеристики іонізуючих випромінювань та радіонуклідів.

Біологічна дія іонізуючих випромінювань. Сучасні уявлення про її механізми, умови від яких вона залежить, її особливості. Детерміністичні та стохастичні ефекти опромінення людей, умови їх виникнення, використання цих знань в практичній діяльності лікарів.

Радіаційна безпека населення в місцях його мешкання, чинники, що її визначають.

Закономірності формування променевого навантаження населення, його гігієнічна оцінка та шляхи зниження. Природний радіонуклід радон та медичні рентгенорадіологічні діагностичні процедури для населення як основні компоненти променевого навантаження людей, їх гігієнічна оцінка та спеціальні заходи по зниженню рівня їх внеску в сумарну дозу опромінення.

Іонізуючі випромінювання як виробнича шкідливість. Умови, які визначають радіаційну небезпеку при роботі з радіонуклідами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань.

Поняття про закриті та відкриті джерела іонізуючих випромінювань, особливості радіаційної небезпеки і протирадіаційного захисту при роботі з ними.

Противрадіаційний захист працюючих з радіонуклідами та іншими джерелами іонізуючих випромінювань як гігієнічна проблема, її сутність та основні принципи реалізації: гігієнічне нормування іонізуючих випромінювань.

Норми радіаційної безпеки України (НРБУ - 97), їх значення та основні положення. Основні санітарні правила протирадіаційного захисту України - (ОСПУ - 01) як Державний нормативний документ, що визначає основні вимоги щодо здійснення протирадіаційного захисту в умовах практичної діяльності.

Радіаційний контроль за виробничим середовищем та індивідуальними дозами опромінення персоналу, медичний контроль за здоров'ям працюючих.

ТЕМА № 15. Методика визначення та гігієнічна оцінка санітарно -хімічного і мікробіологічного забруднення повітря виробничої зони аптечних закладів та хіміко-фармацевтичних підприємств. Пил та його класифікація за походженням, хімічним складом, дисперсністю. Види пилової патології. Класифікація шкідливих хімічних речовин за агрегатним станом.

Отруєння свинцем, ртуттю, сірководнем, аміаком, оксидами хлору і азоту. Методи відбору проб і дослідження вмісту пилу та промислових отрут у повітрі виробничих приміщень.

Експресні методи визначення шкідливих речовин на хіміко-фармацевтичних підприємствах. Мікробна контамінація.

ТЕМА № 16. Гігієна аптечних закладів. Гігієнічна оцінка розташування, планування та благоустрою (за проектом аптеки) і санітарного режиму аптечних закладів.

Основні заклади аптечної мережі, їх категорії. Гігієнічні вимоги до земельної ділянки аптек.

Гігієнічні вимоги до інсоляції аптек. Гігієнічні вимоги до внутрішнього планування і оздоблення аптечних закладів. Гігієнічні вимоги до природного і штучного освітлення.

Гігієнічні вимоги до температурно - вологісного режиму аптек. Гігієнічні вимоги до природної та штучної вентиляції аптечних закладів. Гігієнічні вимоги до гарячого та холодного водопостачання аптек.

Гігієнічні вимоги до каналізації та видалення твердих покидьків. Гігієнічні вимоги до утримання і прибирання аптечних приміщень. Організація запобіжного санітарного нагляду. Вибір і відведення земельної ділянки під будівництво.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

Експертиза будівельних проектів.

ТЕМА № 17. Гігієна праці робітників фармацевтичної промисловості та працівників аптек, виробничі шкідливості, профілактика професійних захворювань.

Вплив процесу і умов праці на стан здоров'я та працездатність працівників фармацевтичних підприємств та аптек. Оцінка умов праці. Заходи профілактики захворювань персоналу аптек, пов'язані з напруженістю зорового аналізатора та вимушеною робочою позою. Виробничі шкідливості, які супроводжують роботу працівників фармацевтичних та аптечних закладів (пил, шум, вібрація, ультразвук, інфразвук), їх характеристика, особливості впливу на організм, заходи профілактики.

ТЕМА № 18. Виробнича токсикологія. Методи визначення основних параметрів токсикометрії. Значення гігієнічного нормування шкідливих хімічних речовин. Види нормативів: гігієнічні, технічні, екологічні. Гігієнічне нормування лікарських речовин. Принципи гігієнічного нормування. Схема токсикологічного експерименту. Токсикометрія. Основні параметри токсикометрії. Поняття про токсикокінетику, токсикодинаміку.

Кумуляція, методи її оцінки. Віддалені наслідки дії ксенобіотиків. Алергенна дія ксенобіотиків. Поняття про нейротоксичну, геронтогенну, атерогенну дію хімічних речовин.

ТЕМА №19. Комплексна оцінка санітарного стану та протиепідемічного режиму в аптечних закладах.

Знати гігієнічне значення особистої гігієни, систему організації санітарно -освітньої роботи в Україні.

Засвоїти принципи особистої гігієни, методи і засоби санітарної освіти.

Вміти дотримуватися принципів і правил особистої гігієни, здійснювати заходи з активним залученням населення у процес зміцнення здоров'я.

Знати роль та завдання санітарної освіти, принципи її організації. завдання аптечних закладів з організації санітарної освіти.

Засвоїти методику проведення санітарно-просвітньої роботи з використанням різних форм і методів. Вміти підготувати розгорнутий план і тези лекції (бесіди) на медичну тему та провести її, підготувати наочний засіб агітації. Значення дотримання особистої гігієни для здоров'я людини: гігієна тіла людини, гігієна одягу та взуття, режим праці та відпочинку, раціональне харчування. Гігієнічне значення загартовування та фізичної культури. Основи психогігієни. Біоритмологічні основи життєдіяльності людини. Десинхроноз, профілактика.

Перелік рекомендованої літератури:

Основна:

1. Конституція України.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я.
3. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення".
4. Зубор Н. «Основи фізіології та гігієни харчування». Центр навчальної літератури, Київ. 2019 р. 336 с.
5. Пропедевтика гігієни; підручник: у 2 т. Т1/ В.В, Бабієнко, А.В. Мокієнко – Одеса: Прес-курер, 2022. 400 с.

Додаткова:

1. Медична психологія. Навчальний посібник, рекомендовано МОНУ для студентів ВНЗ / Пшук Н.Г., Маркова М.В., Кондратюк А.І., Стукан Л.В. – Вінниця, 2010. – 136с.
2. Психологія: навчально-методичний посібник / Н.І. Жигайло, Р.І. Карпінська;– Львів: СПОЛОМ., 2013. – 264с.:іл., табл.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

3. Основи загальної та медичної психології у вищій школі: Навчальний посібник / за ред. Р.І. Білобровки – 2018.- 286 с.
4. Психологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Б. Партико, С.Л. Грабовська, А.О. Вовк та ін.; за заг. ред. Т.Д. Партико. – К.: Ін Юре, 2014. – 664с.
5. Патопсихологія: навчально-практичний посібник. / Гурська Т., Турецька Х. – Львів: видавництво Українського католицького університету, 2016. – 204с.
6. Дуткевич, Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: ЦУЛ, 2019. – 388 с.
7. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. / В.П Москалець. – К. Ліра-К.;, 2020. – 564 с.
8. Філоненко, М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря [Електронний ресурс] : монографія. – К.: ЦУЛ, 2015. - 334 с.
9. Партико Н. В. Психологія конфліктів Навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 132 с.

Електронні інформаційні ресурси:

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / AmericanMedicalAssociation
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org - General Medical Council (GMC)
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація

ОЦІНЮВАННЯ

Форми поточного контролю:

- усний контроль: індивідуальне опитування за питаннями відповідної теми;
- письмовий контроль: оцінювання розв'язання ситуаційних завдань за відповідними темами, оцінювання виконання індивідуальних завдань;
- тестовий контроль: оцінювання виконання тестових завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь у занятті; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на запитання; бере активну участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні практичні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей. Здобувач вільно вирішує ситуаційні завдання, впевнено демонструє практичні навички за темою заняття та вірно інтерпретує отримані дані, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє творче мислення.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

Добре «4»	Здобувач бере участь у занятті; добре володіє матеріалом; демонструє необхідні знання, але дає відповіді на запитання з деякими помилками; бере участь у обговоренні проблемних ситуацій, користується основною навчально-методичною та науковою літературою; висловлює власну думку з розв'язання практичних ситуацій з теми заняття. Здобувач вірно вирішує ситуаційні завдання, але допускає незначні неточності та демонструє більш стандартизовані практичні навички за темою заняття при вірній інтерпретації отриманих даних, висловлює власну думку з теми завдання, демонструє критичне мислення.
Задовільно «3»	Здобувач іноді бере участь у занятті; частково виступає і задає питання; допускає помилки під час відповідей на запитання; показує пасивну роботу на заняттях; показує фрагментарні знання понятійного апарату і літературних джерел. Здобувач не достатньо володіє матеріалом для вирішення ситуаційних завдань, невпевнено демонструє практичні навички за темою заняття та інтерпретує отримані дані з суттєвими помилками, не висловлює свою думку з теми ситуаційного завдання.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь у занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильні відповіді на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел. Ситуаційні завдання не виконує..

Форми підсумкового контролю: залік.

Залік виставляється здобувачу, який виконав усі завдання робочої програми навчальної дисципліни, приймав активну участь у практичних заняттях, виконав та захистив індивідуальне завдання та має середню поточну оцінку не менше ніж 3,0 і не має академічної заборгованості.

Залік здійснюється: на останньому занятті до початку екзаменаційної сесії - при стрічковій системі навчання, на останньому занятті – при цикловій системі навчання. Оцінка за залік є середньоарифметичною за всіма складовими за традиційною чотирибальною шкалою і має величину, яка округлюється за методом статистики з двома десятковими знаками після коми.

САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самостійна робота:

- самостійна робота передбачає підготовку до кожного семінарського заняття, самостійного вивчення певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення;
- самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, підготовка до практичних занять / самостійне опанування матеріалу за темами.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:

- Пропуски занять з неповажних причин відпрацьовуються за розкладом черговому викладачу.
- Пропуски з поважних причин відпрацьовуються за індивідуальним графіком з дозволу деканату.

Політика щодо академічної доброчесності:

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності здобувачами, а саме:

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гігієни, медичної екології та громадського здоров'я

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікро-навушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання індивідуального опитування, виконання тестових завдань, оцінки за розв'язання ситуаційних завдань, виконання індивідуального завдання, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (тестових завдань, ситуаційних завдань, індивідуального завдання, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові ситуаційні завдання, індивідуальні завдання, тести тощо);
- проведення додаткової перевірки інших робіт авторства порушника.

Політика щодо відвідування та запізень:

Стан здоров'я: здобувачі хворі на гострі інфекційні захворювання, у тому числі на респіраторні хвороби, до заняття не допускаються. Запізнення на заняття – не припустимі. Здобувач, який спізнився на заняття, може бути на ньому присутній, але якщо в журналі викладач поставив «нб», він повинен його відпрацювати у загальному порядку.

Використання мобільних пристроїв:

Використання будь-яких мобільних пристроїв заборонено. При порушенні даного пункту здобувач має покинути заняття та в журналі викладач ставить «нб», яку він повинен відпрацювати у загальному порядку.

Мобільні пристрої можуть бути застосовані здобувачами з дозволу викладача, якщо вони потрібні для виконання завдання.

Поведінка в аудиторії:

Поведінка здобувачів та викладачів в аудиторіях має бути робочою та спокійною, суворо відповідати правилам, встановленим Положенням про академічну доброчесність та етику академічних взаємин в Одеському національному медичному університеті, у відповідності до Кодексу академічної етики та взаємин університетської спільноти Одеського національного медичного університету, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній та освітній роботі здобувачів вищої освіти, науковців та викладачів Одеського національного медичного університету.